

HÁLÓZATI RENDSZEREK
ÉS SZOLGÁLTATÁSOK
TANSZÉK

HÁLÓZATOK ALAPJAI ÉS ÜZEMELTETÉSE

Socketek, szállítási réteg

2019. február 18.

Zsóka Zoltán

BME Hálózati Rendszerek és Szolgáltatások Tanszék

zsoka@hit.bme.hu

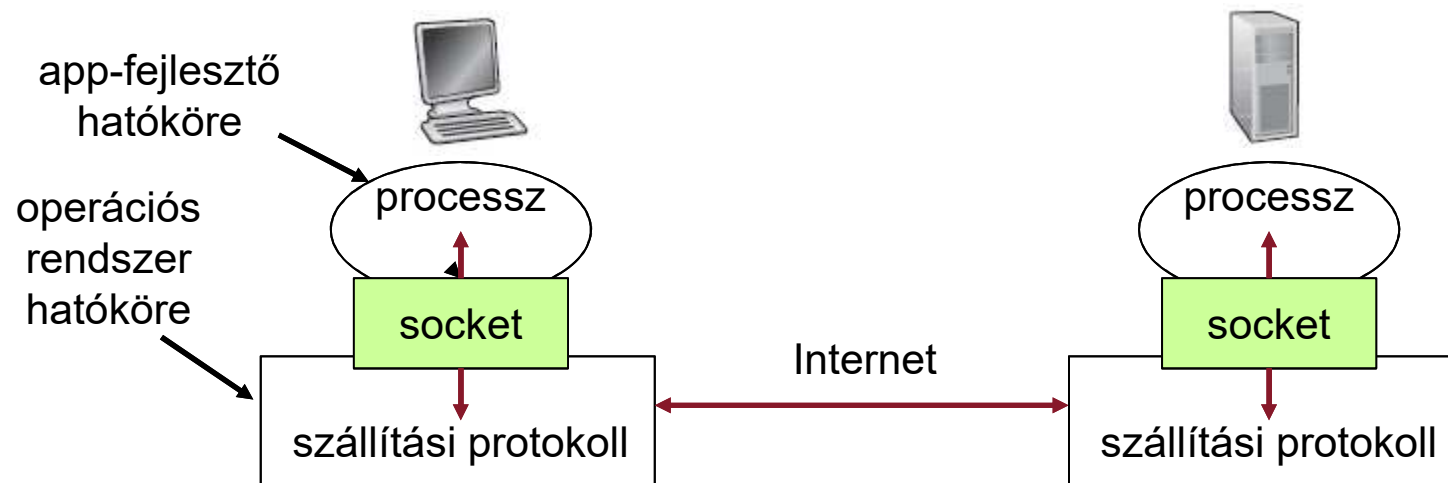

1. **Socketek programozása**
2. A szállítási réteg szolgáltatásai
3. Nyalábolás és nyalábbontás
4. Összeköttetés nélküli szállítás: UDP

A fóliák elkészítéséhez felhasználtuk Jim Kurose és Keith Ross „Számítógép hálózatok működése” című könyvéhez készült fóliákat.

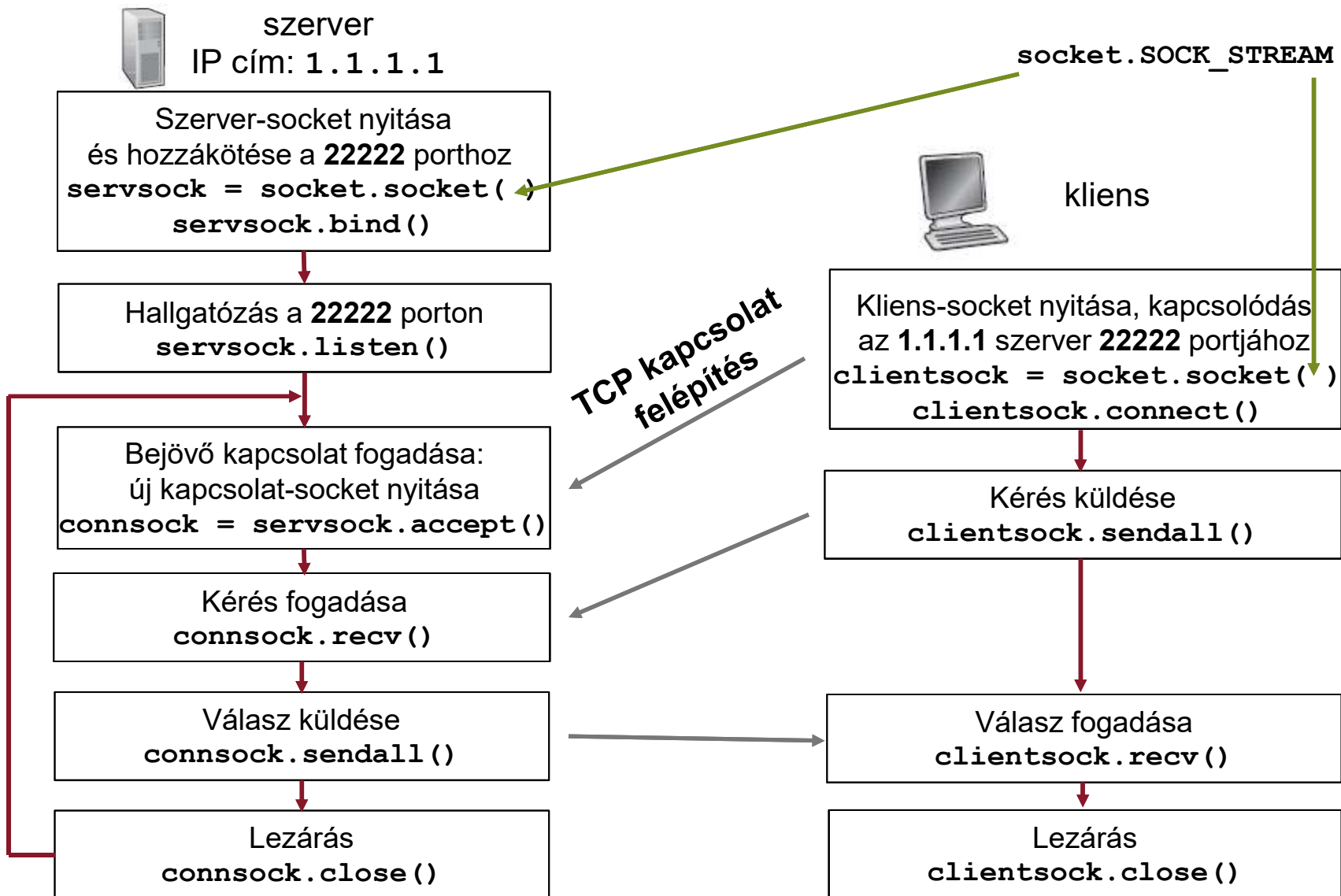
- **Socket** (ismétlés)
  - A hálózati applikáció processze nyitja meg
  - A hoszt operációs rendszere kezeli
  - Egyfajta ajtószerű interfész a processz számára
  - Üzenetek **küldésére** és **fogadására** is képes
  - Szállítási réteg szintű kapcsolatot teremt távoli processzek között
- **Socket API**
  - 1981-ben vezetik be a BSD4.1 UNIX-ban
  - Az applikáció felelőssége
    - Létrehozás
    - Használat
    - Megszüntetés
  - Kliens-szerver kommunikációra
  - Alapvető típusok
    - Megbízható, **kapcsolat-orientált, adatfolyam (stream)** átvitelére
    - Megbízhatatlan, **adatcsomag (datagramm)** orientált

- Megbízható szállítás TCP-vel (ismétlés)
  - Kapcsolatorientált
  - Nyugtázott (minden megérkezik)
  - Sorrendhelyes
- Átvitt adatok
  - Összetartozó adatrészek, szegmensek
  - Nem az applikáció feladata az újraküldetés vagy átszervezés

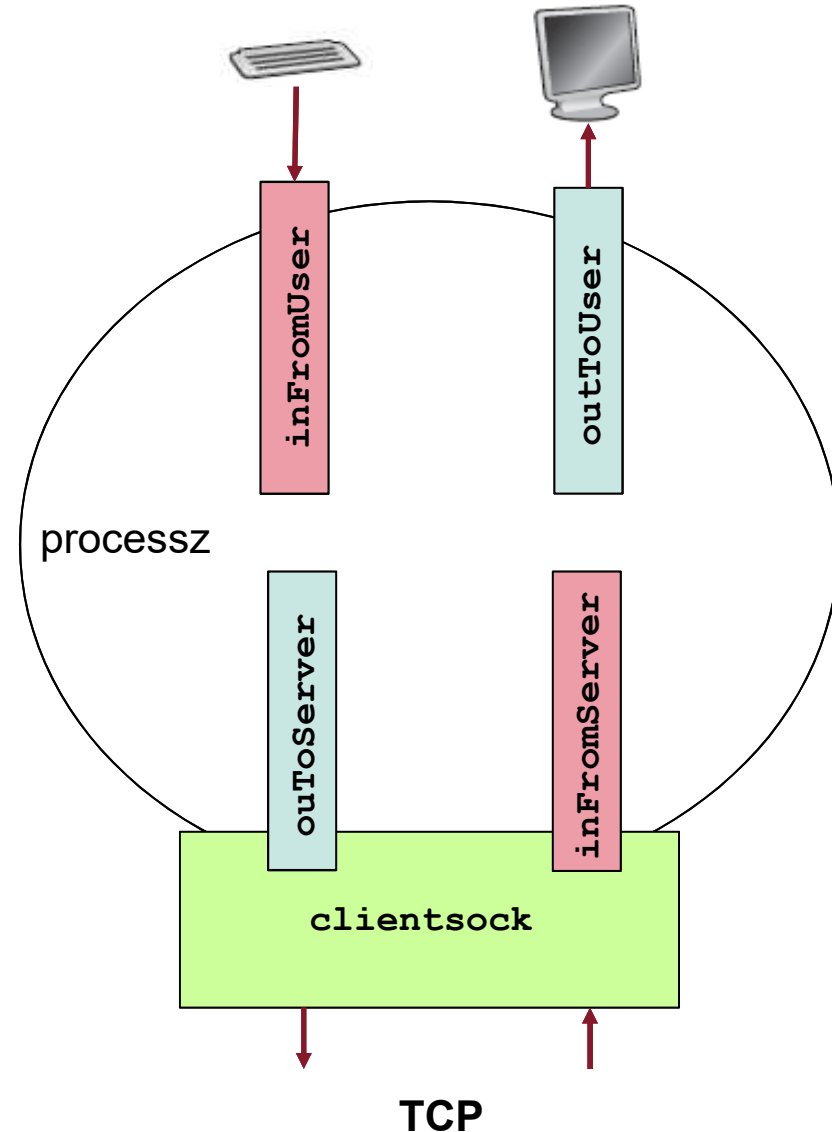

- Szerver
  - **Folyamatosan futó** processz
  - Várakozik a kliensre
  - Hallgatózik egy adott porton:
Egy nyitott **szerver-socketet**
tart fenn a kliensek fogadására
- Kliens
  - **Kezdeményezi a csatlakozást**
a szerverhez
  - Egy **kliens-socketet** nyit
  - A szerver-socket adatait
használja: IP cím, portszám
  - A kliens-sockethez az
operációs rendszer rendel
portszámot általában
- Adatátvitel
  - A kliens-socket felől kapcsolat
épül fel a szerver-socket felé
  - A **szerver fogadja a klienst**,
de...
  - Az egyes kliensekhez újabb és
újabb **kapcsolat-socketeket**
nyit meg
  - A kliens oldali IP cím és
portszám alapján tudja a
szerver a megfelelő kapcsolat-
sockethez irányítani az
adatokat
  - Így kommunikálhat **több**
kliens is a szervernek
ugyanazt a portját használva

TCP ALAPÚ SOCKET-KOMMUNIKÁCIÓ LÉPÉSEI

- Egy folyam (stream) egy processzból kijövő, vagy abba bemenő **bájt sorozat**
- Egy bemeneti (input) stream egy **forráshoz** van kötve, pl. billentyűzet, vagy socket
- Egy kimeneti (output) stream egy **nyelőhöz** van kötve, pl. képernyő, vagy socket

- Egyszerű hálózati alkalmazás
- Kliens
  - Beolvas egy sort és elküldi a szervernek
  - Kiírja amit a szervertől kapott
- Szerver
  - Kiolvassa a socketből amit a klienstől kapott
  - Konvertálja csupa nagybetűre
  - Az eredményt visszaküldi a kliensnek


- ```
import socket

def serverMainTCP():
    servsock = socket.socket(
        socket.AF_INET, socket.SOCK_STREAM)
    servsock.bind(('1.1.1.1', 2222))
    servsock.listen(1)
    connsock, addr = servsock.accept()
    while True:
        text = connsock.recv(512).decode()
        if not text: break
        connsock.sendall(
            text.upper().encode())
    connsock.close()

serverMainTCP()
```
- Szerver-socket létrehozása → `servsock = socket.socket(socket.AF_INET, socket.SOCK_STREAM)`
  - Hallgatózás indítása → `servsock.bind(('1.1.1.1', 2222))`
  - Kliens fogadása: új kapcsolat-socket → `servsock.listen(1)`
  - Szöveg olvasása a stream-ből → `connsock, addr = servsock.accept()`
  - Konverzió és visszaküldés → `while True:`  
`text = connsock.recv(512).decode()`  
`if not text: break`
  - Kapcsolat-socket lezárás → `connsock.sendall(text.upper().encode())`  
`connsock.close()`

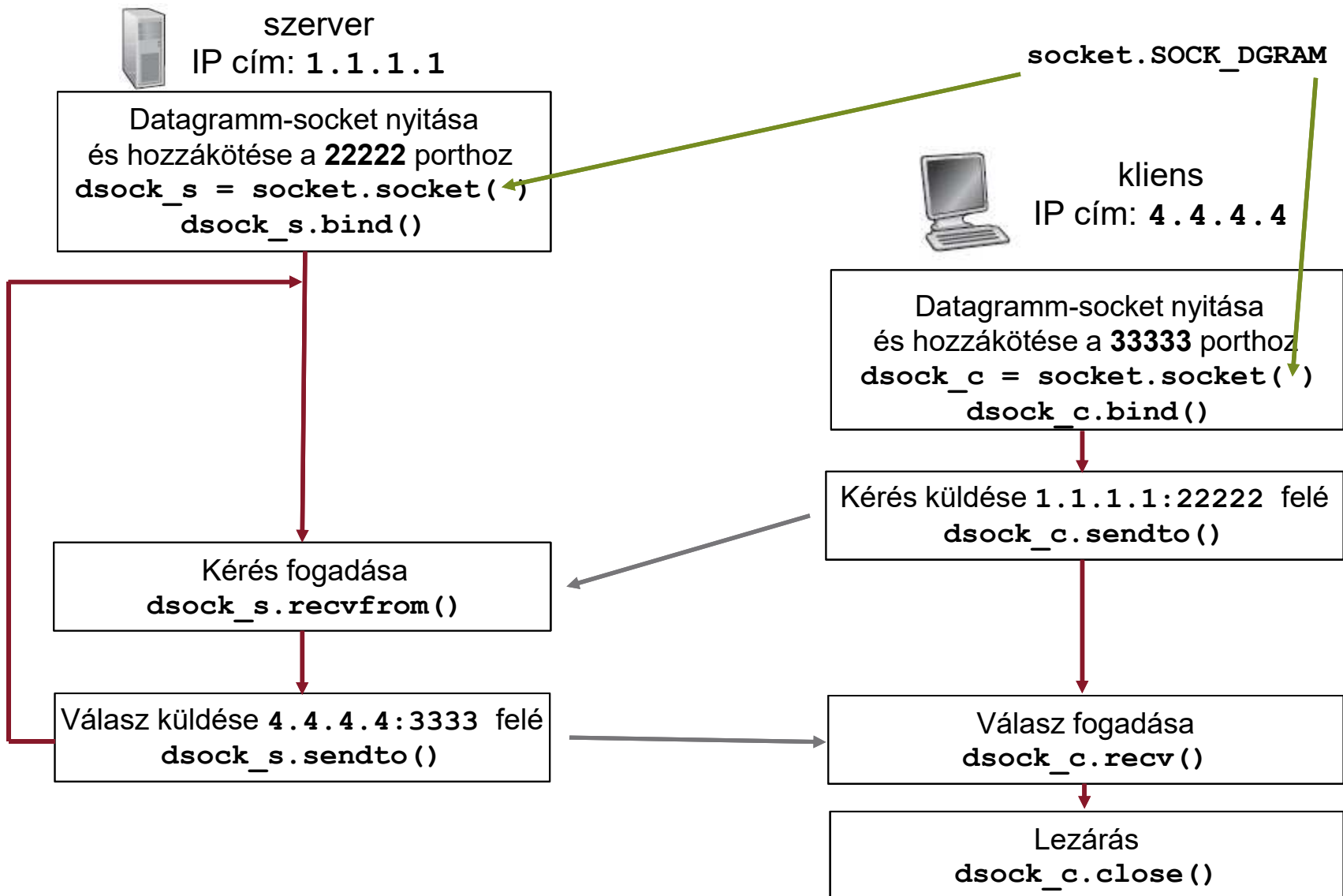
- ```
import socket
import fileinput

def clientMain():
    clientsock = socket.socket(
        socket.AF_INET, socket.SOCK_STREAM)
    # clientsock.bind(('4.4.4.4', 33333))
    clientsock.connect(('1.1.1.1', 22222))
    for text in fileinput.input():
        clientsock.sendall(text.encode())
    retext=clientsock.recv(512).decode()
    print(retext)
    clientsock.close()

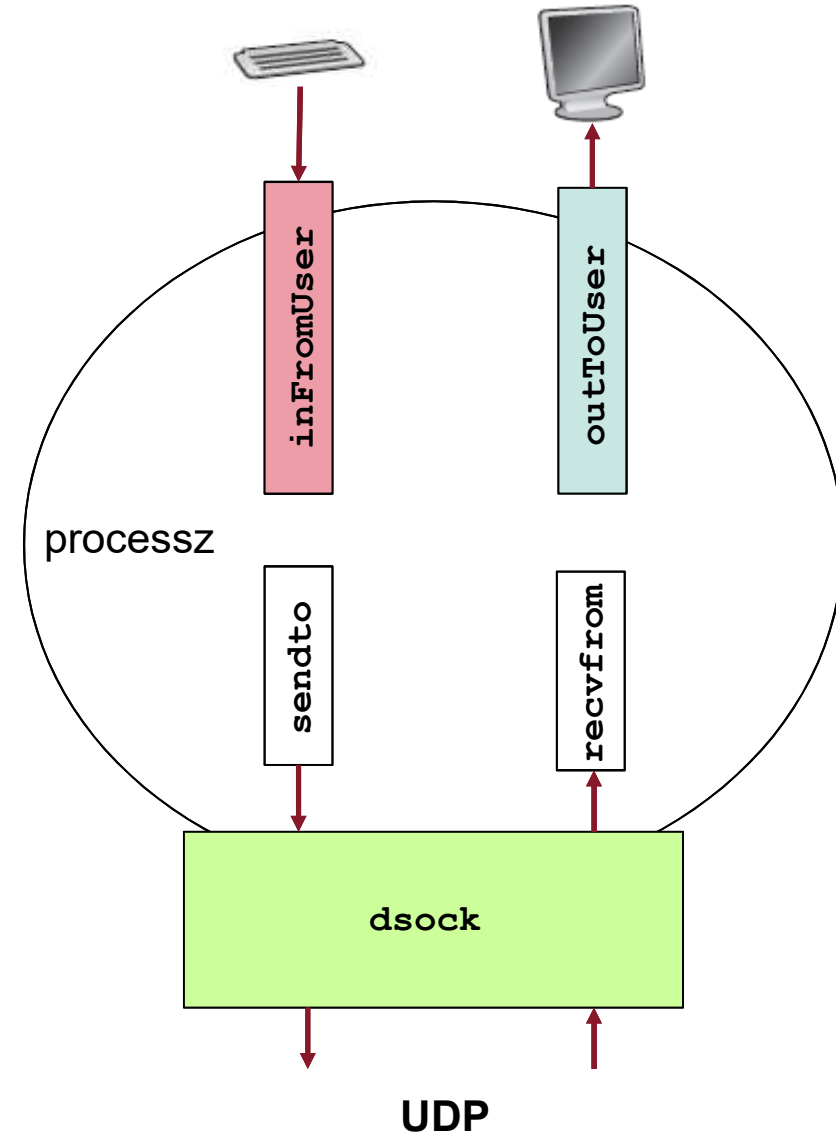
clientMain()
```
- Kliens-socket létrehozása
  - Kapcsolat a szerverrel
  - Szöveg beolvasása a billentyűzetről
  - Küldés a szervernek
  - Válasz kiolvasása
  - Kiírás a képernyőre
  - Kapcsolat-socket lezárás

- UDP
  - Nincs felépített kapcsolat a kliens és a szerver között
  - Nincs nyugtázás
  - Nincs sorrendezés
- Datagrammok küldése (kliens)
  - A socket a processztől kapott datagrammhoz hozzáteszi a portszámot és az IP címet
- Datagrammok fogadása (szerver)
  - A kliens azonosítása csak közvetlenül a küldési IP cím és portszám alapján történhet
- Következmény
  - Egy processz egy socketen keresztül több kliens-socket felől kaphat datagrammokat
  - A különböző kliensek datagrammjai keverve érkeznek a processzhez

UDP ALAPÚ SOCKET-KOMMUNIKÁCIÓ LÉPÉSEI

- A socketbe nem stream jelleggel megy az adat, hanem egyesével címezve
- A socketből nem stream jelleggel jön az adat, hanem egyesével
- A példa ugyanaz


- ```
import socket

def serverMainUDP():

    dssock_s = socket.socket(
        socket.AF_INET, socket.SOCK_DGRAM)
    dssock_s.bind(('1.1.1.1', 22222))

    while True:
        text, client = dssock_s.recvfrom(512)

        dssock_s.sendto(
            text.decode().upper().encode(),
            client)

serverMainUDP()
```
- Datagramm-socket létrehozása →
  - Szöveg és küldő kiolvasása a datagrammból →
  - Konverzió és visszaküldés a küldőnek →

- Datagramm-socket létrehozása
  - Szöveg beolvasása a billentyűzetről
  - Küldés a szervernek
  - Válasz kiolvasása
  - Kiírás a képernyőre
  - Datagramm-socket lezárás
- ```
import socket
import fileinput

def clientMainUDP():
    dsock_c = socket.socket(
        socket.AF_INET, socket.SOCK_DGRAM)
    dsock_c.bind(('4.4.4.4', 33333))
    for text in fileinput.input():
        dsock_c.sendto(text.encode(),
            ('1.1.1.1', 22222))
    retext =
        dsock_c.recv(512).decode()
    print(retext)
    dsock_c.close()

clientMainUDP()
```

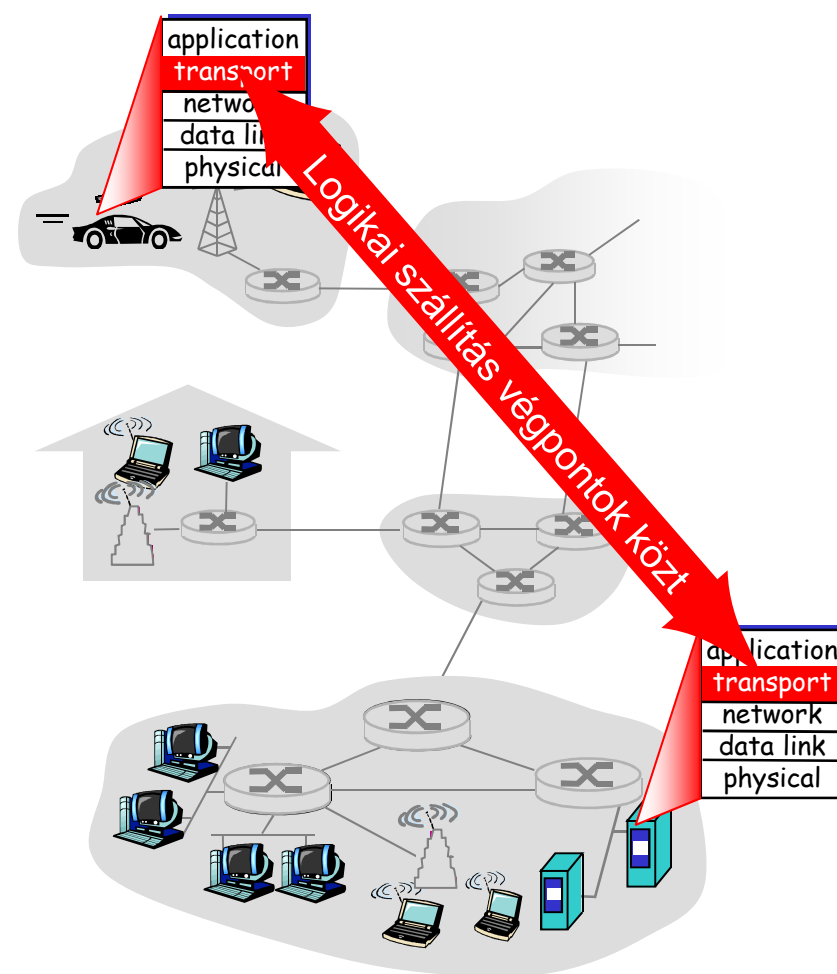
- TCP és UDP socketek
- Akkor az alkalmazás-fejlesztőnek kell minden magasabb szintű protokollt implementálni?
  - Nyilván nem.
  - Internet protokollok implementációi szabványos könyvtárakban, pl:
    - http, webbrowser
    - smtpplib, smtpd, imaplib, poplib
    - ftplib
    - ssl (biztonság)
- A python beépített modulokkal támogat
- Csak python szkriptekben írhatunk alkalmazást?
  - Nyilván nem.
  - Más nyelvek is támogatják a socketeket
    - Java, C++, C#, Ruby, stb.
  - És sok közülük a protokollokat is

1. Socketek programozása
2. A szállítási réteg szolgáltatásai
3. Nyalábolás és nyalábbontás
4. Összeköttetés nélküli szállítás: UDP

SZÁLLÍTÁSI SZOLGÁLTATÁSOK ÉS PROTOKOLLOK

- A különböző hosztokon futó alkalmazások processzei közötti **logikai kommunikációt** biztosítják
- A szállítási protokollok a végponti rendszereken, hosztokon futnak
  - Küldő oldal: az alkalmazásprotokoll üzeneteit **szegmensekre darabolva** adja át a hálózati rétegnek
  - Fogadó oldal: összeállítja az eredeti üzenetet a szegmensekből, és átadja az alkalmazási rétegnek
- Szállítási protokollok
  - Internet: TCP és UDP (és QUIC)

- Hálózati réteg: logikai kommunikáció a **hosztok között**
- Szállítási réteg: logikai kommunikáció a (hosztokon futó) **processzek között**
  - Ami a hálózati réteg szolgáltatásait használja
- Webáruház analógia: 10 különböző Győrben lakó srác rendel 20 különböző pécsi webáruházból...
  - Processz = srác
  - Alkalmazásrétegbeli üzenet = becsomagolt mélynyomó
  - Hosztok = posták
  - Szállítási protokollok = MPL és GLS
  - Hálózati réteg protokollok = vasúti és közúti szállítás

TCP szolgáltatás

- **Kapcsolatorientált:** összeköttetés felépítése (set up) szükséges a kliens és szerver process között
- **Megbízható szállítás:** a küldőtől minden megérkezik sorrendezve fogadóhoz
- **Forgalomszabályozás:** a küldő nem terheli túl a fogadót
- **Torlódáskezelés:** a küldő lefojtása ha hálózat túlterhelt
- Nem biztosít sem időzítést, sem minimális garantált sávszélességet

UDP szolgáltatás

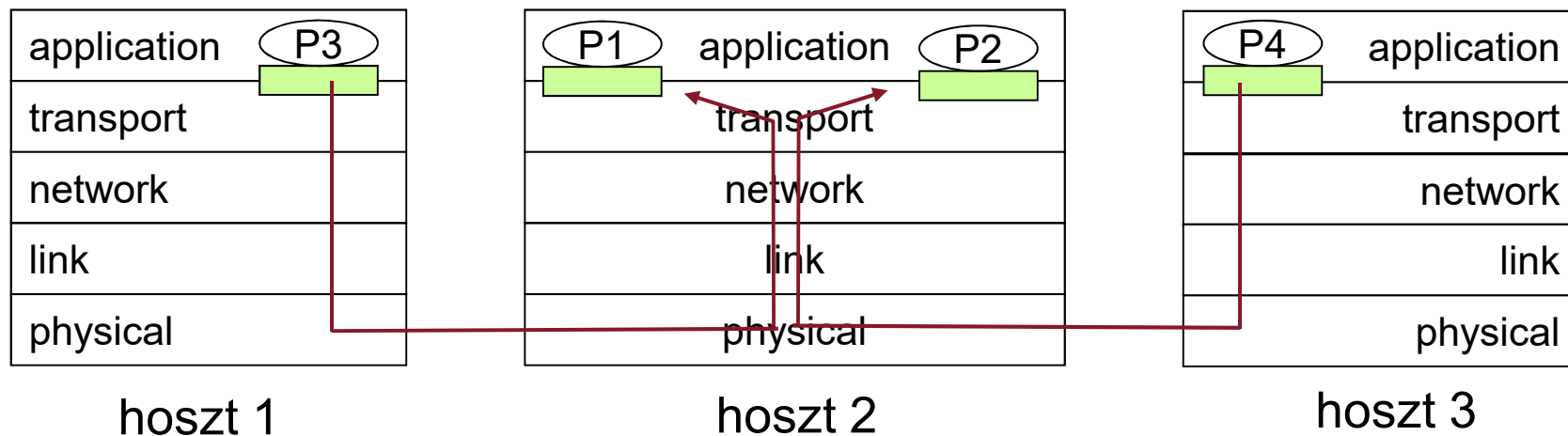
- **Megbízhatatlan szállítás:** nem biztos, hogy minden és hogy helyes sorrendben érkezik meg
- Nem biztosít összeköttetés felépítést, forgalomszabályozást, torlódáskezelést, időzítést, vagy garantált sávszélességet

1. Socketek programozása
2. A szállítási réteg szolgáltatásai
3. Nyalábolás és nyalábbontás
4. Összeköttetés nélküli szállítás: UDP

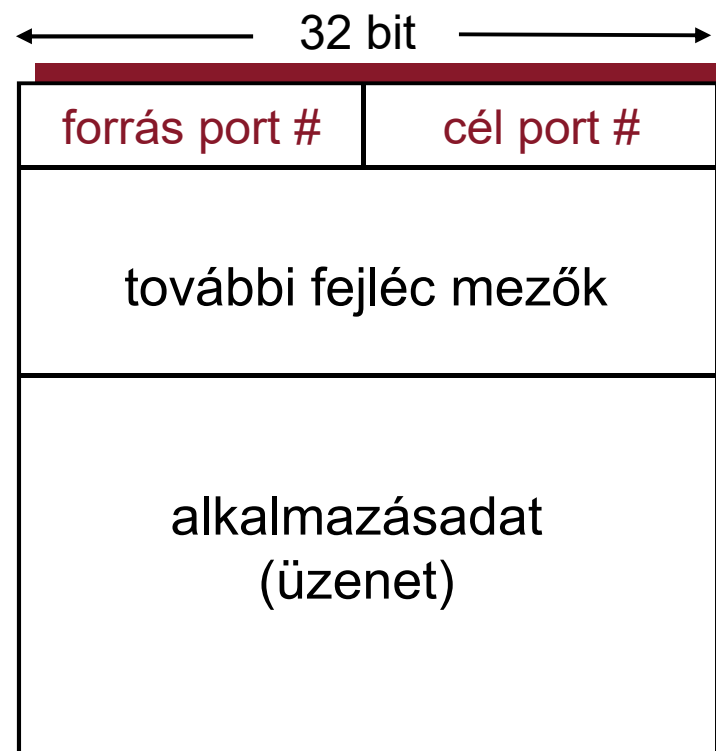
NYALÁBOLÁS/NYALÁBBONTÁS

- Nyalábolás (**multiplexálás**) a küldő hosztnál
  - Különböző socketek adatainak összegyűjtése,
  - Becsomagolása
  - Fejlécezése (a demultiplexáláshoz)
- Nyalábbontás (**demultiplexálás**) a fogadó hosztnál
  - A vett szegmensek továbbítása a megfelelő socketnek

■ = socket   ○ = processz

- A hoszt megkapja az **IP datagrammot (csomag, packet)**
  - Minden datagramnak van forrás és cél IP-címe
  - Minden egyes datagram pontosan egy darab szállítási rétegbeli **szegmenst** hordoz
  - Minden szegmensnek van forrás és cél portszáma
- A hoszt a szegmenst az IP-cím és a portszám alapján irányítja a megfelelő sockethez

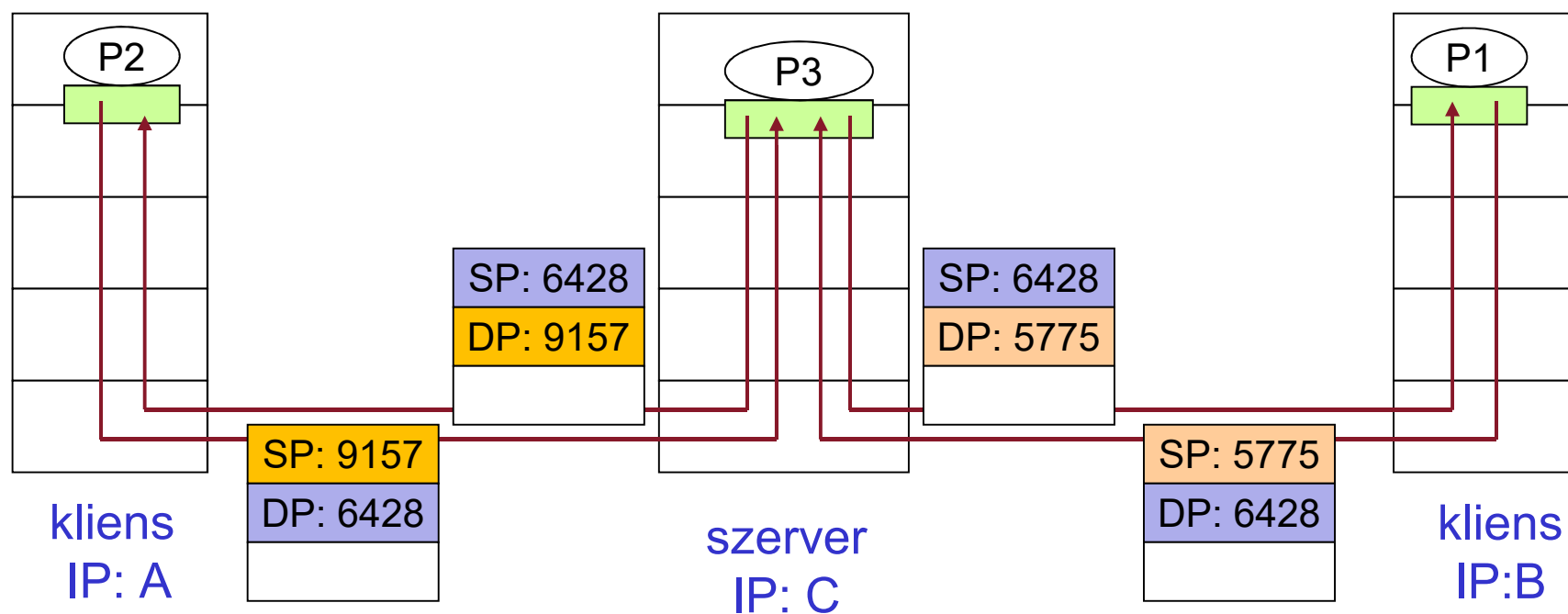
a TCP/UDP szegmens szerkezete

- Socket létrehozása és portszám-hozzárendelés

```
dsock_s = socket.socket(socket.AF_INET, socket.SOCK_DGRAM)
dsock_s.bind(('1.1.1.1', 2222))
```
- Az UDP socketet egy értékpár azonosítja
  - (cél IP cím, cél portszám)
- Amikor a hoszt kap egy UDP szegmenst:
  - megvizsgálja a szegmensben szereplő cél portszámot
  - az ennek megfelelő portszámú socketnek adja át a szegmenst
- A különböző forrás IP-című és/vagy forrás portszámot tartalmazó szegmensek a cél portszámuk alapján ugyanahhoz a sockethez kerülhetnek

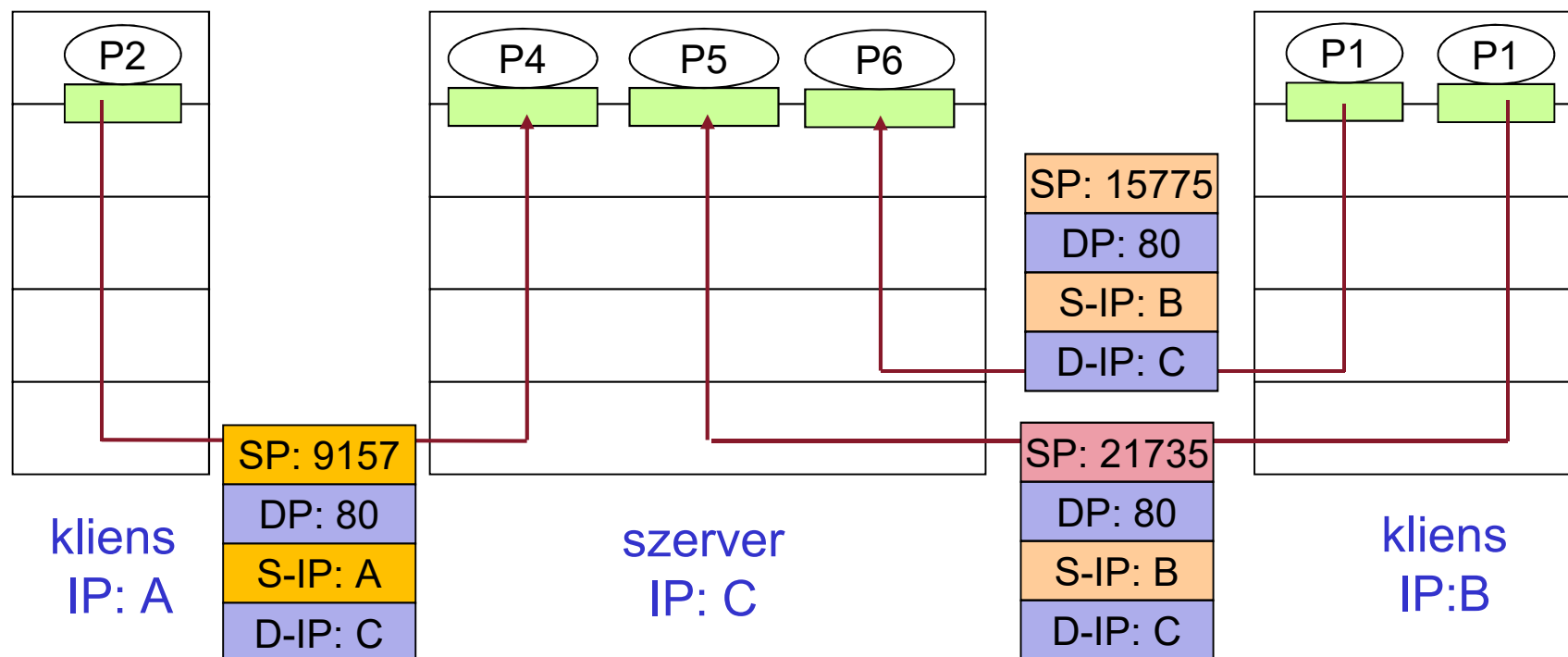
- A kérésben lévő forrás portszám (SP) lesz majd a válasz célportja (DP)
  - A szervernél vett SP, DP fordítva lesz a válaszban

- A TCP kapcsolat-socketet egy értéknégyes azonosítja:
  - Forrás IP cím
  - Forrás portszám
  - Cél IP cím
  - Cél portszám
- A vevő oldali hoszt mind a négy értéket felhasználja a szegmens megfelelő sockethez továbbítására
- Egy szerver szerepű host egyszerre számos TCP socketet kezelhet:
  - Minden egyes socketet saját értéknégyese azonosít
- Egy web szerver más-más socketen keresztül kezeli az egyes kapcsolódott klienseket
  - A nem perzisztens HTTP külön socketen keresztül kezel minden egyes kérést

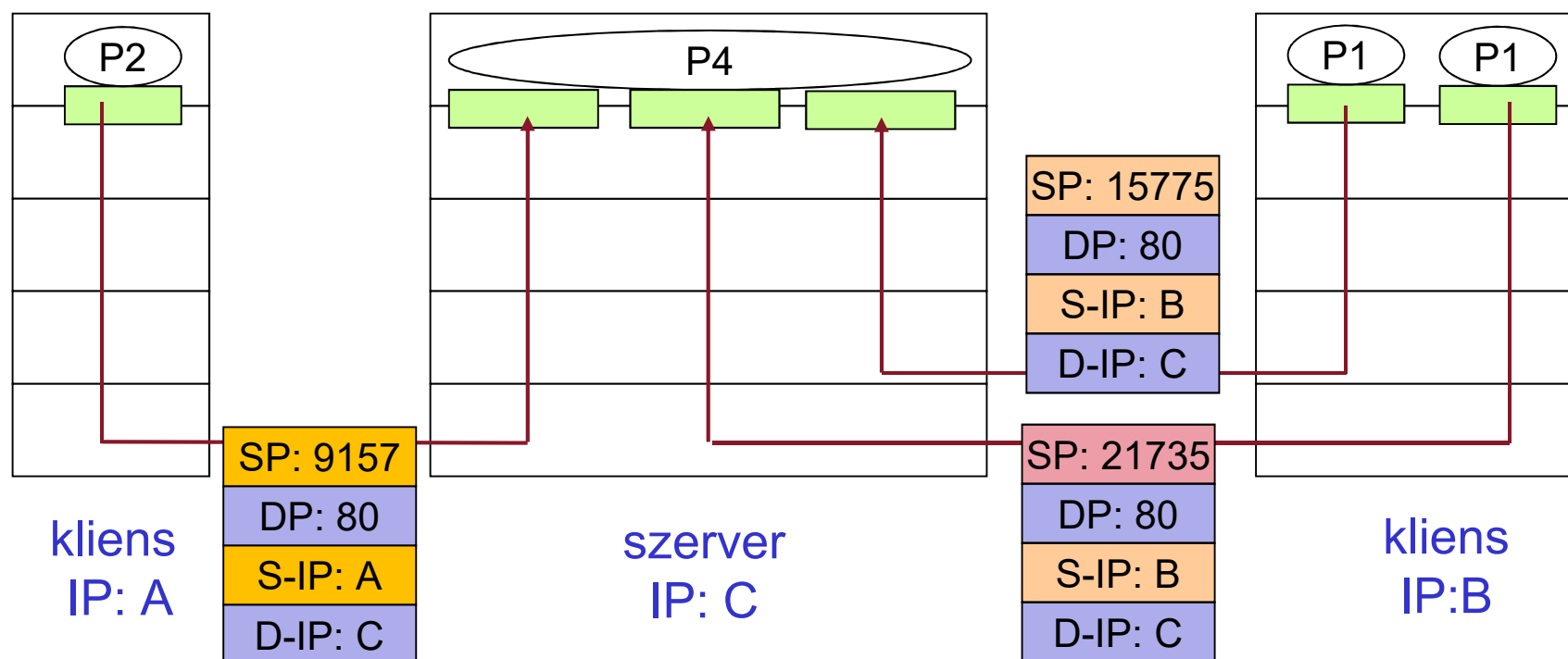
TCP DEMULTIPLÉXÁLÁS ILLUSZTRÁCIÓ – EGY SOCKET

- Külön processz minden sockethez

TCP DEMULTIPLÉXÁLÁS ILLUSZTRÁCIÓ – TÖBB SOCKET

- Egy processzhez több socket is tartozik

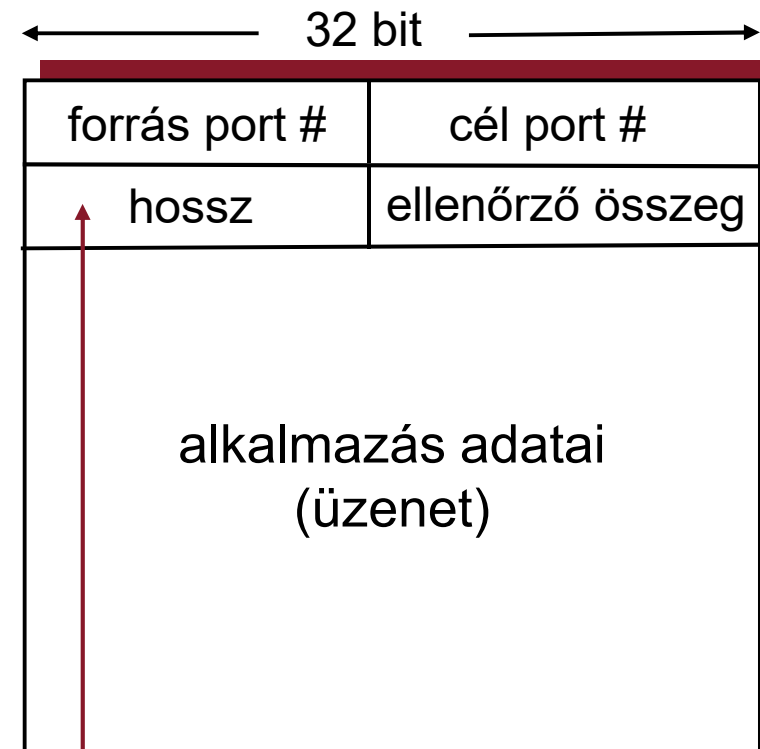

1. Socketek programozása
2. A szállítási réteg szolgáltatásai
3. Nyalábolás és nyalábbontás
4. **Összeköttetés nélküli szállítás: UDP**

- “Lecsupasított” Internet transzport protokoll
- “Best effort” szolgáltatás, a szegmensek
  - Elveszhetnek
  - Összekeveredhetnek
- Összeköttetés nélküli
  - Nincs „kézfogás” az UDP küldő és fogadó oldala között
  - Minden egyes UDP szegmens kezelése független a többitől
- Miért kell az UDP (is)?
  - Nem szükséges összeköttetés felépítés: **nincs kezdeti késleltetés**
  - **Egyszerű**: nincs kapcsolatállapot-kezelés sem a küldő, sem a fogadó oldalon
  - **Kis méretű** szegmensfejléc
  - Nincs torlódáskezelés: az UDP a lehető **leggyorsabban továbbítja** az adatokat

- Gyakori alkalmazása a multimédia folyam szállítás (streaming)
  - Veszteségtűrő
  - Sáv szélesség-érzékeny
- További UDP felhasználás
  - DNS
  - SNMP (később)
- Az UDP feletti megbízható átvitelről az alkalmazási rétegben kell gondoskodni
  - Pl. alkalmazás specifikus hibakezelés

UDP szegmens formátuma

Az UDP szegmens hossza (byte-ok száma) a fejléccel együtt

UDP ELLENŐRZŐÖSSZEG

- Cél a **hibák detektálása** (pl. „átbillent” bitek) az átvitt szegmensben
- Küldő oldal:
  - A szegmenst 16 bites egész számok sorozataként kezeli
  - Ellenőrzőösszeg
    - A számok összege
    - Invertálva
  - Beleteszi a fejlécbe
- Fogadó oldal:
  - Azonos módszerrel kiszámítja az összeget
  - Hozzáadja az ellenőrzőösszeg mezőt
  - Az eredmény csak egyeseket tartalmazhat
    - Ha nem, akkor hiba volt, eldobható a szegmens
    - Egyébként elfogadja (Biztos nem volt hiba?)

ELLENŐRZŐÖSSZEG SZÁMÍTÁSA

- Binárisan összeadjuk a számokat, és a legmagasabb helyi értékű bitek összeadásakor keletkező átvitelt a végén még hozzá kell adni az eredményhez
- Példa: két 16-bites egész összeadása

	1 1 1 0 0 1 1 0 0 1 1 0 0 1 1 0
	+ 1 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1
	-----
visszacsatolás: átvitel jobbról beléptetése	1 1 0 1 1 1 0 1 1 1 0 1 1 1 0 1 1

összeg	1 0 1 1 1 0 1 1 1 0 1 1 1 1 0 0
ellenőrző összeg	0 1 0 0 0 1 0 0 0 1 0 0 0 0 1 1

HÁLÓZATI RENDSZEREK
ÉS SZOLGÁLTATÁSOK
TANSZÉK

